HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות כ.

לוקה אחת. דלא הוליאה מידי טבל בקריאת שם זה וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר וקעבר אלאו דטבל אבל איסור תרומה דקאכיל ליכא דהא כהן הוא ונהי (ג) מי הוה אמר תרומת מעשר בחמצעיתה הוי מצי אכיל כולה ולא לקי מידי דהוה(ד) תרומת מעשר לכהן והוא כהן ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי דהא אף לזריס שרי: הכי גרסינן **טעמא דמעשר שני בירושלים ומעשר עני בגבולין הא מעשר שני בגבולין לוקה שלש: דעיילי.** לירושלים וקרא עליה שם והדר אפקיה חוץ דחזא מעשר שני פני החומה הלכך לוקה שלש: **אי הכי מאי למימרא.** דבשלמא אי אמרת מעשר שני בגבולין לוקה שלש אע"ג דלא חזא פני החומה משמועינן טובא דחייבין עליו אע"פ שלא ראה פני חומה ואיצטריך למיתניה משום דיוקא דידה הא בגבולין אלא אי אמרת דדעייליה ואפקיה מאי למימרא לא היא איצטריכא ולאו דיוקא דידה דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל וזר על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: **דעיילה בטיבלה.** לההיא תאנה בירושלים דקלטוהו מחיצות למעשר שני העתיד ליתרם ממנה: **וקסבר מצות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין.** ודמי כמאן דעייל מעשר שני בעיניה דהוה ליה ראה פני החומה והלכך כי אפקה לוקה עליו וכגון דאפקה נמי בטיבלה: (מ) **שנגמרה מלאכתן.** למעשר כדמפרש בזרעים (מעשרות פ"א מ"ה) מאימתי גמר מלאכתן למעשר בחיטין משימרא הכרי בדילועין משיפקסו כו': **שיפדה מעשר שני.** עדיין יש לו פדייה דכיון דלא נגמרה מלאכתן לא אמרינן כמי שהורמו דמיין וראה פני החומה ואין לו פדייה: **יחזיר מעשר שני ויאכל בירושלים.** דקסברי בית שמאי כמי שהורמו דמיין: **יפדה ויאכל בכל מקום.** מדמתני רבי יוסי אלימא דבית הלל יפדה ש"מ דהכי סבירא ליה דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה(נ) ומדקאמר יפדה ש"מ דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ולא ראה פני החומה ויש לו פדייה ואי ס"ד כו': **רבינא אמר.** הא דדייקינן לעיל הא בגבולין לוקה שלש וקא בעית מאי למימרא איצטריך כגון דנקיט ליה בקניא וקא משמע לן דכמאן דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי הדר אראקיה ואכליה ותפשוט מינה בעיא דרב פפא דבעא לעיל: **מתני' הקורח קרחה בראשו.** על המת כדמפרש בגמרא: **והמקיף פאת ראשו.** (ד) משום דבעי למימר הי מינהו פאתי ראשו נקיט ליה: **שרט.** עושה חבורה בעצמו משום צער מתו: **השורט שריטה אחת על המת חייב.** הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אלא משום דבעי לפלוגי לקמיה בין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: **שריטה אחת על ה' מתים או ה' שריטות על מת אחד.** בגמרא מרבי ליה דחייב על כל אחת ואחת: **חייב על הראש.** על הקפת הראש חייב שתי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי תחיכות מקום השיער תחיכה אחת ומקום הפנים והזקן תחיכה אחת ומתחברות זו עם זו בצד האוזן מלפניו מקום שלועזין טנפל"א ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיבור הפרקים ומגלח שיש לו שתי פאות לידעה מכאן ולידעה מכאן וחייב שתים אפילו נטלן בצת אחת בשתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמייתינן (פ) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט ונהי דהכא לא צריך לאתויי מקרא דמסתמא כי היכי דאמרינן ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורא דקרא שמעינן ליה כולי האי (פ) כ"ש וגימגום כדאמרינן לקמן דסכינהו לחמש אצבעתיה נשא דאע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבינן ליה חמש: **שתים מכאן.** למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יוצא ומתפרש שם ושם נקרא פאה בחודו של לחי שבולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הלידעה בכלל פאת הראש היא ושתי השיבולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שבין השיבולת בחמצע הסנטר שלועזין מנטו"ן: **ואינו חייב עד שיטלנו כאחר.** תנא קמא קאמר לה ורבי אליעזר פליג עליה: **גמ' הכי גרסינן** לא יקרחו קרחה יכול אפילו קרח כו' תלמוד לומר קרחה. דקרא יתירא (ו) הוא: **בראשם מה תלמוד לומר.** לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי איצטריך משום דהוה אמינא קרחה כל דהו אלא מידרש קא דרש ליה בראשם משמע כל הראש שלפי שאמר כו': **ולא תפגודו.** בישראל כתיב ולא יקרחו בכהנים: **בין העינים.** בראש סמוך לפדחת: **ואין לי.** דחייב על כל הראש אלא בכהנים דההוא בכהנים כתיב:

לוקה אחת וזר שאכלה לוקה שתים שאילו בתחלה אכלה אינו לוקה אלא אחת טעמא דאיתיה בירושלים הא בגבולין לוקה שלש (ה) **דאע"ג דלאו רואה פני חומה דעיילי ואפקי אי הכי מאי למימרא הכא במאי עסקינן כגון דעיילינהו בטיבלייהו** (א) **וקסבר** (ב) **מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וסבר ר' יוסי מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי** (ג) **והתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי** (ד) **לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שבית שמאי אומרים יחזיר מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים וב"ה אומרים יפדה ויאכל בכל מקום ואי סלקא דעתך מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין הא קלטוהו מחיצות** (ד) **אמר** (ה) **רבה מחיצה** (ו) **לאכול דאורייתא** (ז) **מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזור רבנן כי איתיה בעיניה בטבליה לא גזור רבנן רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא ותפשוט** (ח) **בעיא דרב פפא:**

מתני' (ט) **הקורח קרחה בראשו** (י) **והמקיף פאת ראשו** (יא) **והמשחית פאת זקנו** (יב) **והשורט שריטה אחת על המת חייב** (יג) **שרט שריטה** (יד) **אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת** (טו) **על הראש שתים אחת מכאן ואחת מכאן** (טז) **על הזקן שתים מכאן ושתים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת** (יז) **ואינו** (יח) **חייב עד שיטלנו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב: גמ'** תנו רבנן (יט) **לא יקרחו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קריחות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה** (כ) **לחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר** (א) **לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות** (ב) **כל הראש ואין לי אלא** (ג) **בכהנים שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים אף כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים ומה להלן על מת** (ד) **אף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה. זו גירסת הספרים והקונטרס לא גרים בצת אחת אלא בחדא התראה וכן פי' לעולם בזה אחר זה ושמא היינו טעמא משום דאי בצת אחת הכל קרחה חדא היא ויש לייחד בצת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין בזה אחר זה נמי היה יכול להקשות אלא הכי קאמר אילימא גם בצת אחת ובחדא התראה:**

לא

הא בגבולין לוקה. מדנקט והיא שנת מעשר שני והוא בירושלים שמע מינה דאילו היה בגבולין לוקה שלש: **אמר רבא מחיצה לאכול מדאורייתא מחיצה לקלוט מדרבנן.** הלכך לגבי דין פדייה לא אמרינן (ו) מתנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין לענין שקלטוהו ואסור לפדותו אבל לענין שלוקין בגבולין אמרינן כמי שהורמו דמיין והוי לאו פני הבית:

רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא. הא דאמר בגבולין לוקה שלש מיירי כשהאיש עומד(ז) בין הקנים ונקיט ליה לקנה מבחוץ ואשמעינן דלוקה דבכך קרית ליה לאיתי פני הבית ולוקה כשאוכלו במקומו דעדיין אינו בפנים לגמרי (ח) ולפשוט בעיא דרב פפא:

לחייב על כל קרחה וקרחה היכי דמי אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה. זו גירסת הספרים והקונטרס לא גרים בצת אחת אלא בחדא התראה וכן פי' לעולם בזה אחר זה ושמא היינו טעמא משום דאי בצת אחת הכל קרחה חדא היא ויש לייחד בצת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין בזה אחר זה נמי היה יכול להקשות אלא הכי קאמר אילימא גם בצת אחת ובחדא התראה:

לא

עין משפט
נר מצוה

עו א מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הלכה ו:
עז ב מיי' פ"ב מהל' מעשר שני הל' ה:
עח ג מיי' שם הל' ט:
עט ד מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הל' ד [סי' קמג] ופי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ט:
פ ה מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הל' ד [סימן קמג] ופי"ב מהל' ע"ז הל' ז סמג לאוין סב טוש"ע שם סעיף ט:
פא ו מיי' שם בהל' סנהדרין הל' ד [סי' קמג] ופי"ב מהל' ע"ז הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף י:
פב ח מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' יב סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ח:
פג ט מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ז:
פד י מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף יא:
פה כ מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף י:
פו ל מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף י:
פז מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

מוסף רש"י

מחיצה לאכול דאורייתא. מן התורה מצוה לאכול לפניס מן החומה (סנהדרין קיג.) ממיכה שנאמרה בתורה לא הוכרה אלא לאכול בתוכה (ב"מ נג:) אבל מחיצה לקלוט. שיהיו מחיצות קולטות, בין לענין פדייה בין לכל ענין, מדרבנן הוא (סנהדרין שם) ושאמרו במשנה מחיצות קולטות אותם מלפדות עוד אם יצא, דדבנן היא (ב"מ שם) דמשקלטוהו מחיצות שוב אינו נפדה (פסחים לז:). על הראש. על הקפת ראש, שתים. דהא פאת כתיב ופאה לשון סוף וקצה הוא, כמו (שמות כז) לפאתה יס, לפאת נגב, מקום חיבור הגגגולת עם עלאי והן מקום הלדעין (שבועות ב:). על הזקן שתים מכאן ושתים מכאן. מכל לד ב' לדעים, לפי שהלחי רחב כנגד הלדעים ויש לכל דבר רחב קצה לשני לדדין בראשו, ואחת מלמטה. בסנטר שהלחיים מחוברין שם ונעשה קצר מלמטה בסנטר שקורין מונטו"ן בלע"ז (שם ג.). ואינו חייב. על הקפת הראש, עד שילקטנו בתער (נזיר מ:). בראשם. האמור אצל הכהנים, לפי שנאמר. בישראל בין עייניכם משמע סמוך לפדחת (קדושין לו.). ומה להלן. בישראל, על מת. דהא כתיב למת (שם).

לעזי רש"י

טינפל"א. צדע. רקה. מנט"ן [מינטו"ן]. סנטר.

תורה אור השלם

1. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפֵאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת:
ויקרא כא ה
2. בָּנִים אַתֶּם לַיְ֖הוָ֑ה אֱלֹהֵיכֶ֗ם לֹ֤א תִתְגֹּדְדוּ֙ וְלֹ֣א תָשִׂ֔ימוּ קָרְחָ֖ה בֵּ֥ין עֵינֵיכֶ֖ם לָמֵֽת׃
דברים יד א

הגהות הב"ח

(א) גמ' **ואע"ג** דלאו רואה וכו' דעיילה ואפקה וכו' כגון דעיילה בטיבלה וקסבר מתנות: (ב) שם במשנה שריטה (אמת) תו"מ וכ"כ ס"פ אינו: (ג) רש"י ד"ה לוקה וכו' ונהי דאי: (ד) ד"ה והמקיף פאת ראשו משום. נ"ב כלומר לית ביה דבר חדש ע"ל בפרש"י ריש פירקין: (ה) ד"ה חייב וכו' דמיימינן מקרא דחייב על כל קרחה וכו' ושרט וה"נ הכא דהכא לא צריך וכו' כולי האי אלא ממשמעות' וכדאמרי' לקמן בדף זה ריש ע"ב דסכינהו וכו' אמצ וגימגום הם"ל: (ו) ד"ה הכי גרסינן וכו' יתירא הוא. נ"ב ס"פ כדאמרינן לקמן דסכינהו לה' אצבעותיו נשא דאע"ג דליכא אלא חדא התראה אלא משום: (ז) תוס' ד"ה אמר וכו' לא אמרינן מתנות וכו' שקלטוהו מחיצות ואסור לפדותו אבל לענין שלוקים בגבולין על אכילתו אמרי' כמי: (ח) ד"ה רבינא וכו' לגמרי ותפשוט: